

KESKIPOHJALAISIA ELÄMÄKERTOJA

314 kirjoittajaa
1062 pienoiselämäkertaa

Päätoimittaja
Pentti Pulakka

1995

Keski-Pohjanmaan Maakuntaliitto
Keski-Pohjanmaan Liitto

Kustantaja
Keskipohjanmaa-säätiö

i. Kansayös ehdo-
tikoulusta
sta. Tätä
yksityisen
na 1946,
keskikou-
unnalliset
nsakoulu-
nnallinen
oulun ta-
s on maa-
ka keski-
jäisten ja
ville, jot-
omuuden
ksi. Se oli
ivistystä.
nut 1960-
istelun ja
eruskou-
äiskoulu-
säilyttää
ta paran-
olta ja si-
itettavuus-
ouluhalli-
iimeisten
nomaleh-
ivia epäi-
Salmela
laajasti
julkisuus-
avan tun-
ulun Leh-
Hän jul-
ia. kuten
udistuva
kirjoitti
ansakou-
lun puu-
käytetty
ouluhal-
fred Sal-
ansalais-
ysymyk-
teellinen
nön tun-
a selittää

näitä asioita kansalaisille ymmärrettävällä tavalla ja isällisin äänenpainoin pääsi täysin oikeuksiinsa. Alfred Salmela valittiin 1951 Suomen Nuorison Liiton esimieheksi, missä tehtävässä hän oli vuoteen 1964 saakka. Tässä hänen varhaiset kokemuksensa nuoriseuratyöstä ja laaja maaseutuelämän tuntemuksesta pääsivät hyvin esille. Hän esiintyi innostavana puhujana lukuisissa nuoriseuraväen tilaisuuksissa ja hän käsitteli nimimerkillä "Setä" tärkeitä elämänskysymyksiä nuoriseurajärjestön äänenkannattajan Pyrkijän palstoilla. Hän oli Pyrkijän päätoimittajana vuosina 1957-64. Vanhoilla päivillään Salmela kiinnostui yhä enemmän kielitieteellisistä ja kielihistoriallisista pohdinnoista ja julkaisi useita artikkeleita, joissa hän aprikoi muun ohella suomen kielen ja balttilaisten kielten sekä folkloren yhteyksiä. Salmelan etymologiset mietteet olivat omaperäisiä eivätkä saavuttaneet yleistä hyväksymistä, mutta ne osoittivat hänen aktiivista ja etsivää mielenlaatuaan, joka säilyi myöhäisiin vuosiin saakka. Varsinaiseen poliittiseen toimintaan Alfred Salmela ei osallistunut, joskin hänet tunnettiin maaseudun lämpimänä puolestapuhujana. Vanhoilla päivillään 1970-luvun lopulla hän liittyi Suomen maaseudun puolueeseen, ja oli muun muassa puolueen eduskuntaehdokkaana. Poliittinen valinta liittyi Salmelan maaseutuhenkiseen elämänskatsomukseen, ehkä siinä oli myös protestimieltä uutta koulutuspolitiikkaa kohtaan. Salmela sai professorin arvonimen 1964. Sotilasarvoltaan hän oli kapteeni. Alfred Salmela oli Suomen itsenäisyyden ensimmäisten vuosikymmenten huomattavia kulttuuripoliitikoita, jonka nimi lähtemättömästi liittyy maan kansanopetuksen laajentamiseen ja tason nostamiseen. — Puolisot: 1) elokuun 22. päivänä 1920 kansakoulunopettaja Helmi Tyyne Halonen, kuollut maaliskuun 4. päivänä 1924, vanhemmat kauppias Albin Halonen ja Elisabeth Dyster; 2) kesäkuun 23. päivänä 1927 kansakoulunopettaja Elna Helena Rydberg, syntynyt Reposaaressa kesäkuun 17. päivänä 1903, kuollut Helsingissä lokakuun 18. päivänä 1960, vanhemmat kauppias Gustaf Magnus Rydberg ja Katarina Jo-

sefina Rydberg; 3) Helsingissä lokakuun 4. päivänä 1961 kotitalousopettaja, filosofian kandidaatti Sirkka Inkeri Puro, syntynyt Raumalla heinäkuun 9. päivänä 1916, vanhemmat puuseppä Anton Puro ja Alma Helenius.

J. Nnen

Salmenius, Kristian, kirkkoherra, syntynyt lokakuun 24. päivänä 1734, kuollut Lapualla heinäkuun 20. päivänä 1791. Vanhemmat Kalajoen kirkkoherra Johan Salmenius ja Margareta Gisselkors. — Kristian Salmenius opiskeli vuodesta 1749 Turun akateemiassa ja puolusti 1754 professori Pehr Kalmmin johdolla laatimaansa tutkielmaa *Historisk och oeconomisk beskrifning öfver Calajoki sockn uti Österbotn* (Historiallinen ja taloudellinen kuvaus Kalajoen pitäjistä Pohjanmaalla). Tämä Salmeniuksen omien tutkimustensa nojalla kirjoittama teos on mainio pitäjänkuvaus, josta on ollut vielä 1900-luvulla paljon hyötyä Kalajokilaakson historiaa tutkittaessa. Kristian Salmenius promovoitiin filosofian maisteriksi 1757 ja vihittiin papiksi 1758 määrättyä Uudenkaarlepyyn kappalaisen apulaiseksi. Hänestä tuli 1763 saman seurakunnan pitäjänapulainen ja pedagogi, 1775 Vaasan kappalainen ja 1790 Lapuan kirkkoherra. — Puolisot: 1) Uudessakaarpyyssä marraskuun 18. päivänä 1759 Anna Elisabet Remahl, syntynyt siellä syyskuun 10. päivänä 1735, kuollut Vaasassa kesäkuun 8. päivänä 1783, vanhemmat Uudenkaarlepyyn kirkkoherra Johan Remahl ja Brita Juniander; 2) Laihialla kesäkuun 17. päivänä 1784 Klara Margareta Stenbäck, syntynyt syyskuun 24. päivänä 1744, kuollut marraskuun 3. päivänä 1811, vanhemmat Limingan kirkkoherra Thomas Stenbäck ja Margareta Lithovius, hänen 1. avioliitossaan (2. puoliso 1799 Lohtajan kirkkoherra Johan Snellman).

P.V.

Salmi, Maria (Maiju) Loviisa, kiertokoulunopettaja, syntynyt Lohtajalla joulukuun 13. päivänä 1879, kuollut siellä marraskuun 23. päivänä 1962. Vanhemmat seppä Aaprami Antinpoika Salmi ja Anna Sofia Perttula.

— Maijun lapsuus ja nuoruus ei ollut helppo. Perhe oli köyhä ja lisäksi Maijulla oli synnynnäinen selkävikä, mikä aiheutti sen, että hän joutui jo pienestä pitäen kulkemaan kyyryssä. Hänen pituuskasvunsaakaan ei ollut normaali. "Pikkumaiju" lienee kuitenkin ollut lahjakas, koska hänet jo 20-vuotiaana 1899 hänet valittiin kiertokoulun opettajan virkaan. Maijun toimialue käsitti osan kirkonkylän piiristä, Alaviirteen, Väliviirteen, Luikun, Kullan, Keron, Perttulan ja Jaakolan piirit. Maiju piti kiertokoulua yhtäjaksoisesti yli 30 vuotta. Hänen toimensa lakkautettiin 1930, kun kunnalliset alakansakoulut aloitettiin kaikissa piireissä ja kirkkollisia alkukouluja eli kiertokouluja ei enää tarvittu. Maiju Salmen eropäätöksessä sanotaan, että "virkaansa on hän, opettaja Salmi hoitanut kiitettävällä ahkeruudella ja taidolla, sekä on virassa ja viran ulkopuolella käyttäytynyt hyvin ja arvokkaasti". Edellinen sopii hyvin siihen kuvaan, minkä aikalaisten haastattelut antavat. Maiju Salmi kuvataan poikkeuksetta erittäin osaavaksi opettajaksi, joka sai lapset mukaansa ja osasi käsitellä heitä oikein. Suuri merkitys oli varmasti Maijun iloisuudella ja elämänmyönteisellä asenteella, jota riitti jakaa muillekin. Myös huumori kuului läheisesti Maijun elämään. Jo toimiessaan kiertokoulun opettajana Maiju oli voimakkaasti mukana seurakunnan toiminnassa. Hän piti pyhäkouluja ja osallistui papin mukana rippikoulujen ja seurojen pitoon. Maijun tehtävänä oli usein laulattaa ja luettaa tekstejä. Hän oli muutenkin yhteistyössä seurakunnan pappien kanssa asuessaan seurakuntatalolla useita kymmeniä vuosia 1920-luvulta noin vuoteen 1960 asti. Maijun tapana oli usein vieraila pappilassa ja samalla viedä tietoja seurakuntalaisten asioista ja elämästä. Lisäksi papit pyysivät Maijua usein mukaansa erilaisiin tilaisuuksiin. Maiju Salmen elämään kuului myös toiminta diakoniatuomikunnassa ja kiertokoulun pohjoisen piirin

johtokunnassa. Erityisiä harrastuksia hänellä ei näytä olleen, jos ei oteta lukuun kylässä käyntiä, joka kuului hänen jokapäiväisen elämänryhtiinsä. Useimmiten Maiju vieraili pappilassa, Jukkolan kirkkoväertillä ja Leppäsellä. Maiju halusi puhua ihmisten kanssa ja häntä voidaan kuvailla jopa hieman julkisuudenkipeäksikin. Maiju Salmen elämäntyötä arvioitaessa on syytä nostaa esille hänen pitkäaikainen toimintansa kiertokoulun opettajana. Sadat lohtajalaiset ovat osallistuneet hänen opetukseensa. Lisäksi hänen toimintansa seurakunnan piirissä teki hänestä tunnetun henkilön lähes koko Lohtajalla. Maijun iloisuus, huumorintaju ja pätevyys toimissaan saivat aikaan sen, että hän oli hyvin pidetty henkilö. Hänen elämänsä sairauksineen ei ollut helppoa, mutta iloisuus ja usko parempaan oli voima, joka korostui myös hänen elämäntyössään. — Maria Loviisa Salmi ei ollut naimisissa.

K.E.

Salminen, Kaarle Erik (Erkki), toimistosihiteeri, majuri, syntynyt Hiitolassa tammikuun 25. päivänä 1915, kuollut Järvenpäässä maaliskuun 16. päivänä 1985. Vanhemmat rakennusmestari Väinö Salminen ja Ellen Emilia Bergholm.—

Erkki Salminen kävi yhteiskoulun Varkaudessa ja kauppaopiston Kuopiossa. Valtion rautateiden palveluksessa hän oli vuodesta 1935 vuoteen 1939. Talvisotaan hän osallistui panssarintorjuntajoukoissa. Salminen haavoittui kahdesti ja palkittiin urheudesta lukuisilla ansiomerkeillä. Kapteeniksi hänet ylennettiin 1944 ja komennettiin samana vuonna Kokkolan sotilaspiiriin, jossa hän toimi vuodesta 1946 kansliaupseerina asevelvollisuusasiain toimistossa. Vuonna 1952 hänet nimitettiin kunnossapitopäälliköksi toimien tehtävässä upseerin eläkeikään, 50-vuotiaaksi. Hän toimi aktiivisesti upseerikerhossa ja upseeriliiton paikallisosastossa. Varuskunnan urheilutoimikun-